

МАКУХА СЕРГІЙ,

к.е.н, доцент кафедри загальної економічної теорії та економічної
політики Одеський національний економічний університет,
м. Одеса

РОЛЬ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

В сучасному світі під впливом динамічних та масштабних змін все актуальнішими стають проблеми регіонального розвитку в забезпеченні якого важливе значення набувають місцеві фінанси як невід’ємна складова фінансової системи країни і які тісно пов’язані з державними фінансами. Формування достатньої фінансової бази потрібно для забезпечення ефективного функціонування системи місцевого самоврядування. Враховуючи актуальність зазначених проблем, в сучасній теорії публічного управління та адміністрування приділяється значна увага розвитку концепції місцевих фінансів. Історично наука про місцеві фінанси сформувалася пізніше, ніж вчення про державні фінанси та виділилася в окрему галузь фінансової науки. В різні часи питання функціонування та розвитку місцевих фінансів досліджували такі науковці, як Штейн Л., Вагнер А., Лебедєв В., Чижов К., Павлова Л., Болдирєв Б., Василик О., Федосов В., Кравченко В. та інші [1]. «Місцеві фінанси (англ – Local finance) – економічні відносини, що формуються між органами місцевого самоврядування, органами державної влади, суб’єктами господарювання та населенням з приводу формування, розподілу та використання місцевих фондів грошових ресурсів» [2, с. 201].

Поряд з тим, у науковій літературі існують і інші підходи до трактування зазначеної категорії. При визначеності змісту місцевих фінансів як наукової категорії більшість фахівців розглядають їх як систему економічних відносин з приводу формування, розподілу і використання фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні органів місцевого самоврядування для виконання ними своїх функцій. Інші науковці акцентують увагу на ролі місцевих фінансів у соціально-економічному розвитку територій та підвищенні добробуту територіальних громад. Як уявляється визначення місцевих фінансів як інструмента соціально-економічного розвитку територій вважається більш конкретним. В реальній дійсності призначення місцевих фінансів визначається їх сутністю, роллю та функціями – розподільча, контрольна і стимулююча функції. Крім того, багато суперечок виникає визначення змісту категорії «фінансові ресурси місцевого самоврядування», які власно і є інструментом забезпечення соціально-економічному розвитку регіонів. Фінансові ресурси місцевого самоврядування включають на мезорівні надходження до місцевих бюджетів, а на мікрорівні фінансові активи комунальних установ і підприємств та місцеві запозичення. Важливішу роль у системі місцевих фінансів відіграють місцеві бюджети, які є ключовим інструментом реалізації політики регіонального соціально-економічного розвитку. Місцевий бюджет, як головний фінансовий план адміністративно-територіальної одиниці – села, селища, міста,

району, області, затверджується відповідною радою. За рахунок коштів, акумульованих у місцеві бюджети, здійснюється фінансування переважної частини видатків соціальної сфери регіону, і по мірі економічного розвитку змінюється та кількість фінансованих заходів, що фінансуються, постійно розширюється. Крім того, істотною складовою фінансових ресурсів місцевого самоврядування є фінансові резерви. Фінансові резерви утворюються із тимчасово не задіяних у фінансуванні видатків бюджетних установ та в обігу підприємств і організацій комунальної форми власності. У тому випадку, коли протягом року кошти не були використані за цільовим призначенням, вони наприкінці року спрямовуються на фінансування поточних потреб бюджетних установ.

Бойові дії на території нашої держави привели до масштабних руйнувань. Тому для відновлення економічного потенціалу та створення належних умов життя населення місцевим суб'єктам влади потрібні значні фінансові ресурси. Так, станом на березень 2023 року, Україні потрібно 411 млрд. дол. на відновлення та відбудову, а це у 2,6 рази вище за ВВП України у 2022 році. Інфраструктурі України нанесено прямі збитки на 147,5 мільярда станом на квітень 2023 року [3]. Все це створює значні виклики в роботі органів публічного управління та адміністрування подолання яких можливо лише при ефективному використанні фінансових ресурсів, що формуються на місцевому рівні.

Висновки. Важливішою складовою в системі публічного управління та адміністрування є місцеві фінанси. Вони формують фінансове підґрунтя функціонування місцевого самоврядування. Як система економічних відносин, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів для виконання завдань і функцій, покладених на місцеві органи влади, місцеві фінанси створюють основу для соціально-економічного розвитку регіонів. Кваліфіковане та раціональне використання місцевих фінансових ресурсів органами публічного управління та адміністрування на місцях створює умови для їх фінансової автономії і є важливим інструментом реалізації державної політики соціально-економічного розвитку регіонів. Тому, завдання забезпечення органів публічного управління та адміністрування на місцях достатніми фінансовими ресурсами є необхідною умовою ефективного виконання покладених на них функцій щодо соціально-економічного розвитку територій та задоволення потреб громадян.

Список використаних джерел:

1. Буряченко А., Кочар І. Місцеві фінанси: трансформація поглядів на сутність та значення. Вчені записки. № 17, с. 19-35. URL: <https://goo.su/zzlG>. 42 (дата звернення 9.10.2024 р.)
2. Енциклопедія державного управління: у 8. т. / Нац. Акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Т 5. Територіальне управління / наук.-ред. колегія: О. Ю. Амосов (співголова), О. С. Ігнатенко (співголова) та ін.; за ред. О.Ю. Амосова, О.С. Ігнатенко, А.О. Кузнецова. – Х. : Вид.-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2011. 408 с.
3. Азархіна О. Стратегія виживання: Які проблеми мають вирішити регіони. New voice. URL: <http://surl.li/cahnls> (дата звернення 8.10.2024 р.).